

شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۵/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۸/۲۰

سیدرسول معصومی^۱

سیدحسن صالح نژاد^۲

علی ذبیحی زرین کلایی^۳

چکیده:

در سال‌های اخیر همواره گزارشگری پایداری شرکت‌ها و ابعاد تاثیرگذار بر آن، از دیدگاه اқشار مختلف استفاده کننده از گزارش‌ها و صورت‌های مالی شرکت‌ها مورد توجه بوده است. گزارشگری پایداری، دستاوردهای محیطی، اجتماعی و اقتصادی یک شرکت می‌باشد و نشان می‌دهد که واحد تجاری با در نظر گرفتن این موضوعات، چگونه طرح‌های توسعه خود را در آینده به مرحله اجرا در می‌آورد. هدف این پژوهش، شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. برای اندازه گیری میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها از معیار جی آر آی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که پس از بررسی از میان آنها تعداد ۱۳۰ شرکت بر اساس روش حذف سیستماتیک انتخاب شده است. این پژوهش از نظر هدف، پژوهشی کاربردی است که رویکرد قیاسی استقرایی دارد و همبستگی جزء تحلیل‌های رگرسیونی می‌باشد. نتایج آزمون فرضیه‌ها بیانگر این است که متغیرهای اندازه شرکت، نقدینگی، سهامداران نهادی و دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارند. همچنین سه متغیر عمر شرکت، دارایی نامشهود و استقلال هیات مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارند.

کلمات کلیدی: اندازه شرکت، عمر شرکت، سهامداران نهادی، استقلال هیات مدیره، گزارشگری پایداری شرکت‌ها.

۱- دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران
 ۲- عضو هیات علمی بخش اقتصاد، مدیریت و حسابداری دانشگاه پیام نور، ایران (نویسنده مسئول)، ایمیل:

Shs_489@yahoo.com

۳- استادیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

۱. مقدمه

توجه به موضوع اثرات محیطی و اجتماعی فعالیت‌های سازمانی در سطح بین‌المللی در حال رشد است. حسابداری و گزارشگری مالی سنتی به اندازه کافی نمی‌تواند نیازهای اندازه‌گیری این اثرات را برآورده سازد و نیاز به گزارشگری گسترده‌تر در سازمان‌ها احساس می‌شود. مجموعه متنوع از ذینفعان منافع اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی مختلفی را دنبال می‌کنند که موفقیت یک سازمان را تعیین می‌کنند (بچهلز و روزنتال،^۴ ۲۰۰۵).

یک راه مهم که از طریق آن سازمان‌ها تلاش می‌کنند تا این تقاضاها را تأمین نمایند، گزارشگری پایداری^۵ شرکت‌ها است. اصطلاح پایداری شرکت‌ها، از مفهوم وسیع‌تری تحت عنوان توسعه پایدار^۶ شکل گرفته است. تعاریف متعددی برای مفهوم توسعه پایدار وجود دارد اما تعریفی که مورد توافق اکثریت قرار گرفته است، تعریفی است که توسط کمیته جهانی محیط زیست و توسعه^۷ بیان شده است. این کمیته، توسعه پایدار را این‌گونه تعریف می‌کند: «توسعه‌ای که نیازهای نسل فعلی را برآورده سازد بدون آنکه توانایی و حق نسل آتی را در تأمین نیازهایش از محیط زیست و منابع طبیعی به مخاطره اندازد». از این تعریف می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

در نظر گرفتن عواقب تصمیمات اقتصادی بر محیط زیست طبیعی، توسعه اقتصادی و موقعیت‌های اجتماعی که مردم در آن به زندگی و کسب و کار مشغولند و حصول اطمینان از اینکه ظرفیت مولد این منابع به طور جبران‌ناپذیری آسیب نبیند و منابع به مراتب سریع‌تر از تجدید آنها به اتمام نرسند. از منظری دیگر هیأت تجارت جهانی توسعه پایدار^۸ این‌گونه توضیح می‌دهد: «توسعه پایدار یک فعالیت همزمان برای رونق اقتصادی، کیفیت زیست محیطی و عدالت اجتماعی می‌باشد». از این تعریف چنین بر می‌آید که امروزه رسالت سازمان‌ها و شرکت‌ها چیزی فراتر از کسب سود و افزایش ثروت سهامداران است. امروزه شرکت‌ها نه تنها باید رضایت سهامداران خود را جلب کنند، بلکه باید به سایر ذینفعان از جمله گروه‌های اجتماعی، نهادهای حامی محیط زیست و... توجه خاص داشته باشند. افشای اطلاعات پایداری شرکت‌های خصوصی با هدف افزایش شفافیت، ارتقاء ارزش برند، حسن شهرت و مشروعیت، توانایی بهینه‌کاو در برابر رقبا، علامت دهی رقابت‌پذیری، انگیزش کارکنان و حمایت از فرایندهای کنترل و اطلاعات شرکت صورت می‌گیرد (هرزیک و شالدراگ^۹، ۲۰۱۱).

علاوه بر این، گزارشگری پایداری به طور فزاینده به عنوان عاملی مهم برای بهبود پایداری شرکت شناخته می‌شود. امروزه اهمیت مفهوم پایداری با توجه به ابعاد مختلف آن به اندازه‌ای است که

- 4- Buchholz & Rosenthal
- 5- Sustainability Reporting
- 6- Sustainable Development
- 7- World Commission on Environment and Development
- 8- The World Business Council of Sustainable Development(WBCSD)
- 9- Herzig & Schaltegger

سازمان‌ها و نهادهای زیادی در سطح جهان به این موضوع توجه دارند. فدراسیون بین‌المللی حسابداران^{۱۰} (IFAC) نیز در نشست‌های اعضای خود به این موضوع توجه ویژه‌ای داشته و حتی چارچوب نظری نیز برای مفهوم پایداری تعریف کرده است.

بنابراین با توجه به اهمیت مطالب بیان شده، به نظر می‌رسد متغیرهای مختلفی می‌تواند بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تاثیرگذار باشد که در این پژوهش، تأثیر متغیرهایی همچون اندازه شرکت، عمر شرکت، نقدینگی، دارایی نامشهود، سهامداران نهادی، دوگانگی وظایف مدیر عامل و استقلال هیات مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها مورد بررسی قرار خواهد گرفت که خلاء علمی آن در کشور احساس می‌شود. امید است، نتایج این پژوهش برای سرمایه‌گذاران، سهامداران، مدیران، حسابداران و سایر گروه‌های ذینفع مفید واقع گردد.

۲. مبانی نظری پژوهش

از پیامدهای رشد و توسعه صنعتی، ظهور پیوند اقتصاد با اخلاق و سیاست و تأثیر متقابل مسائل اقتصادی و اخلاقی و ارزش‌های اجتماعی بر یکدیگر است. شرکت‌ها خود را در برابر دامنه گسترده‌تری از افراد و سازمان‌ها و به طور کلی، ذینفعان^{۱۱}، پاسخگو می‌دانند. ذینفعانی که فعالیت‌های شرکت را دنبال می‌کنند و نگرانی‌هایی درباره شرکت و فعالیت‌های آن و پیامدهای این فعالیت دارند (گروتر و آراس^{۱۲}، ۲۰۰۸). ساوج و همکاران (۱۹۹۱) ذینفعان را به عنوان گروه یا افرادی تعریف می‌کنند که دارای منفعی از اقدامات یک سازمان هستند و توانایی نفوذ بر آن را دارند. لذا ضرورت نیاز به یک قرارداد اجتماعی بین یک واحد تجاری و ذینفعان آن مشهود است (رابنستین^{۱۳}، ۱۹۹۲). آنچه در محوریت این قرارداد اجتماعی قرار می‌گیرد، توجه به آینده است، آینده‌ای که از طریق پایداری مشهود می‌شود. پایداری، سودآوری بلندمدت یک واحد تجاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد و باید به عنوان دارایی‌های راهبردی واحد تجاری قلمداد شود. پایداری، نقش مهمی را در حفظ روحیات و امید به آینده در ذینفعان ایفا می‌کند (گروتر و آراس، ۲۰۰۸).

بر اساس گزارش براتلند^{۱۴} و کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه^{۱۵} در سال ۱۹۸۷ میلادی، توسعه پایدار به عنوان تأمین نیازهای امروزی بدون ایجاد تهدیدی برای نیازهای نسل‌های آتی تعریف شده است (رز^{۱۶}، ۲۰۱۰).

پیشرفت‌های اخیر نشان می‌دهد شرکت‌ها به یک سیستم گزارشگری جدید نیاز دارند که تمامی

- 10- International Federation of Accountants (IFAC)
- 11- Stakeholders
- 12- Crowther & Aras
- 13- Rubenstein
- 14- The Brundtland Commission
- 15- World Commission on Environment and Development (WCED)
- 16- Roosa

عوامل اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی مؤثر بر عملیات شرکت را به عنوان مجموعه واحد در نظر بگیرد و برای رفع آن، حرفه حسابداری و حسابداران حرفه‌ای باید سیستم گزارشگری جدیدی طراحی کنند (ازسزگان^{۱۷}، ۲۰۱۴).

در این راستا، گزارش پایداری شامل سه حوزه اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی می‌باشد. گزارشگری پایداری شرکت‌ها، نقشی اساسی در اندازه‌گیری، ارزیابی عملکرد، بررسی اهداف و اجرای توسعه پایداری آن‌ها بازی می‌کند. گزارشگری مالی و غیرمالی برای بررسی ارزیابی تأثیر عملیات واحدهای تجاری و تصمیم‌گیری مدیران استفاده می‌شود. از اصلی‌ترین وظایف سیستم اطلاعاتی حسابداری، گزارشگری مالی است. در گزارش پایداری شرکت، شاخص‌های غیرمالی زیست محیطی و اجتماعی به اندازه شاخص مالی و اقتصادی مهم است. در محیطی که عناصر زیست محیطی، اجتماعی و مالی در تعامل با یکدیگر و شرکت قرار گرفته باشند، میزان موفقیت شرکت با گزارش پایداری اندازه‌گیری و گزارش می‌شود (جونز، ۲۰۱۰). همانگونه که بیان شد حسابداری سنتی فقط در خصوص معیارهای عملکرد مالی گزارش می‌دهد و برخی نارسایی‌ها در خصوص اندازه‌گیری نتایج غیرمالی شرکت‌ها دارد و سود از شاخص‌های مهم عملکرد شرکت‌های بزرگ است. در دیدگاه حسابداری سنتی، سرمایه و منابع مالی به عنوان ورودی در نظر گرفته شده و تصور آن است که دارای محدودیت می‌باشند، در حالی که امروزه منابع زیست محیطی به عنوان منابع محدود و منابع مالی نامحدود می‌باشند، لذا حسابداری پایداری باید قادر به پاسخگویی در خصوص معیارهای اجتماعی زیست محیطی و مالی باشد (گروتر، ۲۰۰۷). تحت شرایطی که سازمان‌ها خود را با نیازهای جدید وفق می‌دهند، آشکار است که برای مواجهه با این چالش‌ها، حسابداری باید متناسب با شرایط، به فکر وضع قوانین و استانداردهای جدیدی باشد (ازسزگان، ۲۰۱۴). از طریق فرآیند گزارشگری، حسابداری به عنوان ابزار افشای اطلاعات مالی و غیرمالی از قبیل اجتماعی و زیست محیطی در گزارش سالانه و دیگر گزارش‌ها است (جونز، ۲۰۱۰).

از طرفی، اندازه شرکت به لگاریتم طبیعی ارزش دفتری دارایی‌ها و فروش شرکت اطلاق می‌گردد. شرکت‌های بزرگ‌تر به چند دلیل بیشتر به افشای اطلاعات غیرمالی می‌پردازند. اول آنکه شرکت‌های بزرگ‌تر بیشتر در معرض توجه و کنکاش عمومی قرار دارند؛ لذا تلاش خود را جهت افشای بیشتر به کار می‌گیرند. دوم آن که افشای اطلاعات بیشتر به شرکت‌ها امکان جذب منابع بیشتر با هزینه کمتر را می‌دهد. سوم آن که شرکت‌های بزرگ‌تر امکانات بیشتری برای تجزیه و تحلیل و ارائه اطلاعات بیشتر در اختیار دارند.

در خصوص متغیر عمر شرکت، انتظار بر این است که این متغیر نقش مهمی در میزان افشای اطلاعات شرکت‌ها بازی کند. شرکت‌های قدیمی‌تر برای حفظ شهرت و اعتبار خود به افشای اطلاعات بیشتری می‌پردازند.

نقدینگی یک شرکت، بیان‌کننده مازاد وجوه نقد در دسترس شرکت جهت برآورده ساختن نیازهای سرمایه در گردش و یا تأمین مالی سریع فرصت‌های سودآوری است که ممکن است بر سر

راه شرکت قرار گیرد (تهرانی، ۱۳۸۸). شرکت‌ها در جستجوی آن سطح بهینه از نقدینگی هستند که به دلیل کمبود نقدینگی، ضررهای عمده به شرکت وارد نیاید و از طرفی، با نگهداری وجه نقد اضافی، فرصت‌ها از دست نرود و این مورد، همان سطح نقدینگی هدف در شرکت‌هاست که البته با توجه به ویژگی‌های گوناگون شرکت‌ها و دوره‌های زمانی مختلف، متفاوت است. وضعیت نقدینگی شرکت‌ها به مقدار زیادی تحت تأثیر ماهیت فعالیت شرکت‌ها قرار می‌گیرد. مدیران برای تعیین میزان نقدینگی یک دوره زمانی را برنامه ریزی و جهت رسیدن به آن تلاش می‌کنند (کمالیان و همکاران، ۱۳۹۲).

استانداردهای حسابداری ایران، دارایی نامشهود را به شرح زیر تعریف نموده است: دارایی نامشهود به یک دارایی غیر پولی و فاقد ماهیت عینی اطلاق می‌شود که (الف) به منظور استفاده در تولید یا عرضه کالاها یا خدمات، اجاره به دیگران یا برای مقاصد اداری توسط واحد تجاری نگهداری می‌شود، (ب) با قصد استفاده طی بیش از یک دوره مالی توسط واحد تجاری تحصیل شده باشد و (ج) قابل تشخیص باشد. تعریف فوق، ضمن تأکید بر غیر پولی بودن و فقدان ماهیت عینی برای دارایی‌های نامشهود، شرایط شناسایی این دارایی‌ها را هم بیان نموده و مشخص است که برای شناسایی این دارایی‌ها باید کلیه شرایط فوق صادق باشد. می‌توان گفت شفافیت در مورد دارایی‌های نامشهود موجب تقویت مشارکت شرکت در افشای بیشتر برای گروه‌های مختلف ذینفعان می‌شود.

همچنین سرمایه‌گذاران نهادی، سرمایه‌گذاران بزرگ نظیر بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، مؤسسات بازنشستگی و ... هستند. در ارتباط با سهامداران نهادی دو فرضیه رقیب نظارت فعال و منافع شخصی وجود دارد. بر اساس فرضیه نظارت فعال به دلیل اهمیت ثروت سرمایه‌گذاری شده، سرمایه‌گذاران نهادی احتمالاً فعالانه سرمایه‌گذاری خود را مدیریت می‌کنند و مهارت بالایی در گردآوری و پردازش اطلاعات دارند. آن‌ها اطلاعاتی که در گزارش‌های مالی منعکس نشده است را تجزیه و تحلیل می‌نمایند. لذا شرکت‌ها به دلیل اهمیت این گونه سهامداران، به افشای مسائل داوطلبانه غیرمالی بیشتری می‌پردازند تا بتوانند این نوع سهامداران را در شرکت نگه دارند. در مقابل فرضیه نظارت فعال، نظریه منافع شخصی قرار دارد. حامیان این نظریه معتقدند سرمایه‌گذاران نهادی برای اهداف تجاری بیشتر تمایل به دسترسی اطلاعات محرمانه دارند. دسترسی مالکان نهادی به اطلاعات محرمانه سبب افزایش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود (سجادی و همکاران، ۱۳۹۲). در چنین موقعیتی ممکن است مالکان نهادی تمایل کمتری به تشویق مدیریت برای گزارشگری با کیفیت در دو بعد مالی و غیرمالی داشته باشند. از آنجا که جمع دارایی‌های کنترل شده سرمایه‌گذاران نهادی، چالشی برای شرکت‌های سهامی شمرده می‌شود، جذب این سرمایه‌گذاران که در جستجوی فرصت‌های سرمایه‌گذاری جدید هستند، شرکت‌ها را تشویق می‌کند که مسئولیت‌های اجتماعی و زیست محیطی و راهبری شرکتی بیشتری را تقبل کنند. تحقیقات صالح و همکاران^{۱۸} (۲۰۱۰) و کوکس و همکاران^{۱۹} (۲۰۰۴) در زمینه تأثیر سرمایه‌گذاران نهادی بر افشای

18- Saleh, et al.

19- .cox, et al.

مسئولیت اجتماعی شرکتی انجام شده است.

دوگانگی وظایف مدیرعامل نیز اشاره به وضعیتی دارد که یک نفر به طور همزمان در مقام مدیرعامل و رئیس یا نایب رئیس هیات مدیره باشد. از دیدگاه نظری هنگامی که مدیرعامل در جایگاه رئیس هیات مدیره قرار می‌گیرد تضادمنافع به وجود می‌آید و عملکرد نظارتی هیات مدیره کاهش می‌یابد. ترکیب نقش ریاست هیات مدیره و مدیرعامل، مبین عدم جدایی کنترل و نظارت از مدیریت است. از این رو ادبیات تئوریک بیان می‌کند جدایی جایگاه مدیرعامل و رئیس هیات مدیره به دلیل افزایش عملکرد نظارتی موجب بهبود گزارشگری شرکت‌ها با جزئیات کامل در دو بعد مالی و غیر مالی می‌شود. السید^{۲۰} (۲۰۰۹) نشان داد که اثر دوگانگی وظایف مدیرعامل روی عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکتی براساس نوع صنعت فرق می‌کند، چون اختلافات کمتری رخ می‌دهد. در ایالات متحده آمریکا، اعضای قانونگذار و سرمایه‌گذاران، جداسازی بین نقش مدیرعامل و وظایف رئیس را توصیه می‌کنند؛ چون شرکت‌هایی که مدیرعامل و رئیس یکسان دارند از راهبری شرکتی ضعیف رنج می‌برند (چن و همکاران^{۲۱}، ۲۰۰۸). و از طرفی، بر اساس تئوری نمایندگی، مدیران شرکت ممکن است تابع مطلوبیت خود را به قیمت زیرپاگذاری منافع سهامداران حداکثر نمایند. از این رو سهامداران کنترل و نظارت بر مدیریت شرکت را به هیات مدیره واگذار می‌کنند. هر چه هیات مدیره از افراد مستقل‌تری تشکیل شده باشد مشکلات نمایندگی کمتر می‌شود. مدیران موظف شاید نتوانند وظایف نظارتی خود را به نحو اثربخش انجام دهند. برخلاف مدیران موظف، مدیران غیر موظف از مدیریت شرکت مستقل هستند و به همین دلیل در ایفای نقش نظارتی خود برای گزارشگری با جزئیات کامل مؤثر عمل می‌کنند. درصد بالای مدیران غیرموظف در هیات مدیره موجب افزایش گزارشگری داوطلبانه می‌شود. آن‌ها معمولاً در فعالیتهای تجاری روزانه شرکت نقشی ندارند. نقش هیات مدیره نظام‌الیاتی میمات مدیریت است. افزایش درصد مدیران غیرموظف در هیات مدیره به نظارت بهتر بر فعالیتهای اعضای هیات مدیره و محدود کردن فرصت طلبی‌های آنها منجر می‌شود. مدیران غیرموظف ممکن است برای تضمین تجانس بین فعالیتهای سازمان و ارزش‌های اجتماعی یا کسب مشروعیت سازمانی (حنیقا و کوک^{۲۲}، ۲۰۰۵) شرکت‌ها را به افشای اطلاعات بیشتری برای سرمایه‌گذاران تشویق کنند.

۳. پیشینه پژوهش

۱.۲. پیشینه تحقیقات خارجی

کازی و یار^{۲۳} (۲۰۱۷) به پژوهشی با عنوان «عوامل تعیین کننده گزارشگری پایداری و تأثیر آن بر ارزش شرکت» پرداختند. هدف این مطالعه، بررسی عوامل تعیین کننده سازمان گزارشگری جهانی

20- Elsayed

21- Chen, et al.

22- Haniffa & Cooke

23- Kuzey & Uyar

(GRI^{۲۴}) مبتنی بر گزارشگری پایداری، پذیرش بیانیه‌های بیمه در گزارشات پایداری و بکارگیری سطوح گزارشگری پایداری می‌باشد. بر اساس نمونه‌های تهیه شده از ۲۹۷ شرکت تجاری ترکیه‌ای در بورس استامبول، یافته‌ها حاکی از رشد آگاهی از GRI مبتنی بر گزارشگری پایداری بین شرکت‌های تحت بررسی و همچنین بهبود روند کیفیت گزارشات می‌باشد.

آکباس^{۲۵} (۲۰۱۴) به پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های شرکت و افشای محیطی» پرداخت. نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که اندازه شرکت و نوع صنعت به طور مثبتی با میزان افشای محیطی ارتباط دارد، در حالیکه سودآوری رابطه منفی دارد. متغیرهای اهرم و عمر نیز از لحاظ آماری رابطه‌ای با میزان افشا ندارند.

بها تا کاریا^{۲۶} (۲۰۱۴) به پژوهشی با عنوان «عوامل مرتبط با گزارشگری محیطی و اجتماعی در شرکت‌های استرالیایی» پرداخت. نتایج نشان می‌دهد که میزان گزارشگری محیطی و اجتماعی در شرکت‌های استرالیایی پایین می‌باشد و میزان کل افشا در سازمان‌های بزرگ در صنعت حمل و نقل بطور چشمگیری بالاتر می‌باشد. شرکت‌های با ROA منفی اطلاعات اجتماعی بیشتری گزارش می‌کنند. میزان کل افشا با عمر شرکت و اندازه حسابرسی مستقل رابطه‌ای ندارد.

جیاناراکیس^{۲۷} (۲۰۱۴) به پژوهشی با عنوان «عوامل مؤثر بر میزان افشای مسئولیت اجتماعی شرکت» پرداخت. نتایج نشان می‌دهد که اندازه شرکت و اندازه هیات مدیره رابطه مثبتی با افشای CSR دارند و شرکت‌های با خصوصیات دوگانگی وظایف مدیرعامل، اطلاعات کمتری در خصوص افشای CSR منتشر می‌کنند، در حالیکه تفاوت چشمگیری بین صنایع مختلف و میزان افشای CSR وجود دارد.

آکتاس و همکاران^{۲۸} (۲۰۱۳) «عناصر گزارشگری پایداری شرکت‌ها» را در برخی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ترکیه، بر اساس شاخص‌های سازمان گزارشگری جهانی مورد تحلیل قرار دادند. نتایج نشان داد که در شرکت‌های مورد مطالعه، افشای پروفایل سازمانی شامل ابعاد حاکمیت شرکتی و افشای نگرش مدیریت، عمدتاً در گزارش‌های سالانه شرکت‌ها وجود دارد. اما شاخص‌های عملکرد پایدار در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی در این گزارش‌ها مشاهده نگردید. لی و همکاران^{۲۹} (۲۰۱۱) «عوامل تعیین کننده افشای پایداری در صنعت جهانی چوب» را مورد تحلیل قرار دادند. نتایج تحلیل رگرسیون پیشنهاد می‌کند که اندازه شرکت و تنوع تجارت بطور چشمگیری با افشای پایداری در ارتباط هستند. در حالیکه سودآوری و تفاوت‌های منطقه‌ای عوامل قاطعی در فرموله کردن استراتژی‌های گزارشگری پایداری در صنعت چوب محسوب نمی‌شوند.

24- Global Reporting Initiative

25- Akbas

26- Bhattacharyya

27- Giannarakis

28- Aktas et al

29- Li et.al

۲.۳. پیشینه تحقیقات داخلی

ایمانی و همکاران (۱۳۹۶) به پژوهشی با عنوان «آزمون تأثیر پایداری سود و سودآوری بر سطح افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. نتایج آزمون فرضیه‌ها بیانگر رابطه مثبت و معنادار پایداری سود و سودآوری شرکت‌ها با افشای مسئولیت اجتماعی می‌باشد.

حسینی و حقیقت (۱۳۹۵) به پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و تعهد به ایفای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد بین تعداد جلسات هیات مدیره و دوگانگی وظیفه مدیرعامل با تعهد به ایفای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد، اما بین استقلال هیات مدیره، کمیته‌های تخصصی هیات مدیره و سهامداران نهادی با مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها رابطه‌ای پیدا نشد.

برزگری خانقاه و جعفری تراچی (۱۳۹۵) در پژوهشی به «بررسی نقش ویژگی‌های شرکت و حاکمیت شرکتی در مشروعیت سازمانی» پرداختند. یافته‌های پژوهش حاکی از رابطه مثبت و معنادار بین اندازه شرکت، عملکرد شرکت و حضور مدیران مستقل با افشای مسئولیت اجتماعی و زیست‌محیطی شرکت است. همچنین، رابطه منفی و معناداری بین مالکیت نهادی با افشای مسئولیت اجتماعی و زیست‌محیطی شرکت وجود دارد. با این حال، هیچ رابطه معناداری بین اهرم مالی، ساختار مالکیت، اندازه حسابرس و اندازه هیأت مدیره با افشای مسئولیت اجتماعی و زیست‌محیطی شرکت وجود ندارد. در نهایت، نتایج فرضیه آخر پژوهش نشان داد بین افشای مسئولیت اجتماعی و زیست‌محیطی در صنایع مختلف تفاوت معناداری وجود دارد.

نادری خورشیدی و سلگی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر قابلیت‌های سازمان و ساختار صنعت بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» به این نتایج دست یافتند که عوامل درون سازمانی، قابلیت سودآوری و قابلیت عملیاتی و عوامل ساختار صنعت شامل سطح رقابت، نوع صنعت و سودآوری صنعت، رابطه معناداری با مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارند.

مهدوی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به «بررسی رابطه بین اندازه شرکت، نوع صنعت و سودآوری با افشای اطلاعات حسابداری زیست محیطی و اجتماعی» پرداختند. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که بین اندازه شرکت با سطح افشای اطلاعات زیست محیطی و اجتماعی رابطه معنادار مثبت وجود دارد اما بین سطح افشای اطلاعات زیست محیطی و اجتماعی و سودآوری رابطه معنادار آماری وجود ندارد. برخلاف انتظار پژوهشگران سطح افشای اطلاعات زیست محیطی و اجتماعی شرکت‌هایی که در صنایع حساس فعالیت می‌کنند کمتر از شرکت‌هایی است که در صنایع غیر حساس فعالیت می‌کنند.

کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به «بررسی ارتباط بین ساختار هیأت مدیره و مالکیت شرکت با افشای اختیاری» پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رابطه معنی دار و مثبتی

بین نسبت اعضای غیرموظف و مالکیت شرکتی با افشای اختیاری وجود دارد. بین اندازه هیأت مدیره، مالکیت مدیریتی و مالکیت نهادی با افشای اختیاری رابطه معنی داری یافت نشد.

۴. فرضیه‌های پژوهش

سؤالات پژوهش در قالب فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار می‌گیرد:

اندازه شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها اثر معناداری دارد.

عمر شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها اثر معناداری دارد.

نقدینگی شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها اثر معناداری دارد.

میزان دارایی نامشهود شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها اثر معناداری دارد.

سهامداران نهادی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها اثر معناداری دارد.

دوگانگی وظایف مدیر عامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها اثر معناداری دارد.

استقلال هیأت مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها اثر معناداری دارد.

۵. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری و قلمرو مکانی این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی آن شامل یک دوره شش ساله به منظور شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها است که آغاز آن از ابتدای سال ۱۳۸۹ و پایان آن، انتهای سال ۱۳۹۴ می‌باشد. قلمرو موضوعی پژوهش، شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. شرکت‌های انتخاب شده جهت آزمون فرضیه‌ها شرکت‌هایی هستند که:

سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفند ماه هر سال باشد.

شرکت طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴، تغییر سال مالی نداده باشد.

اطلاعات مالی لازم به منظور استخراج داده‌های مورد نیاز در دسترس باشد.

تا پایان سال مالی ۱۳۸۹ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد.

جزء بانک‌ها و مؤسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ و لیزینگ‌ها) نباشد.

بر اساس روش حذف سیستماتیک تعداد ۱۳۰ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نمونه انتخاب گردید که با توجه به قلمرو زمانی شش ساله این تحقیق، ۷۸۰ سال - شرکت مورد بررسی قرار گرفت.

۶. روش شناسی پژوهش

منظور از روش در پژوهش، ارائه مهارت‌ها و تجربه‌هایی است که دست یابی به هدف را آسان‌تر و عملی‌تر می‌سازد و با صرف وقت کمتر، نتایج بیشتری به دست می‌آید. طرح پژوهش با استفاده از

رویکرد پس رویدادی (از طریق اطلاعات گذشته) است. از طرف دیگر، پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است. بر اساس ماهیت داده‌ها، از نوع پژوهش کمی به حساب می‌آید. بر اساس اهداف نیز از نوع پژوهش‌های کاربردی به حساب می‌آید.

۷. مدل پژوهش

برای شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از مدل زیر استفاده شده است.

$$SR_{it} = \beta_0 + \beta_1 FSIZE_{it} + \beta_2 AGE_{it} + \beta_3 LIQ_{it} + \beta_4 Inasset_{it} + \beta_5 InsOwn_{it} + \beta_6 IND_{it} + \beta_7 CEOD_{it} + \beta_8 ROA_{it} + \beta_9 Sgrowth_{it} + \beta_{10} LEV_{it} + \epsilon_{it}$$

در مدل فوق، SR معرف میزان گزارشگری پایداری، FSIZE اندازه شرکت، AGE عمر شرکت، LIQ نقدینگی، Inasset دارایی نامشهود، InsOwn سهامداران نهادی، IND استقلال هیات مدیره، CEOD دوگانگی وظایف مدیر عامل، ROA سودآوری، Sgrowth میزان رشد فروش و LEV اهرم مالی می‌باشد.

۸. متغیرهای پژوهش

در این پژوهش میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها به عنوان متغیر وابسته و متغیرهای اندازه شرکت، عمر شرکت، نقدینگی، دارایی نامشهود، سهامداران نهادی، دوگانگی وظایف مدیر عامل و استقلال هیات مدیره به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته می‌شود. همچنین متغیرهای سودآوری، میزان رشد فروش و اهرم مالی به عنوان متغیرهای کنترلی در نظر گرفته می‌شود.

۸.۱. متغیر مستقل

اندازه شرکت

از طریق لگاریتم طبیعی ارزش دفتری دارایی‌های شرکت اندازه گیری می‌شود (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۵).

عمر شرکت

از طریق تعداد سال‌های پذیرش شرکت در بورس اوراق بهادار تهران اندازه گیری می‌شود (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۵).

نقدینگی

از طریق نسبت موجودی نقدی به مجموع دارایی‌های شرکت اندازه گیری می‌شود (کمالیان و همکاران، ۱۳۹۲).

دارایی نامشهود

از طریق نسبت دارایی‌های نامشهود به مجموع دارایی‌های شرکت اندازه‌گیری می‌شود (بیگی و فطرس، ۱۳۸۸).

سهامداران نهادی

از طریق درصد مالکیت سهامداران نهادی در شرکت اندازه‌گیری می‌شود (سجادی و همکاران، ۱۳۹۲).

دوگانگی وظایف مدیر عامل

بیانگر این است که مدیر عامل شرکت همان نایب رییس هیات مدیره است یا خیر؟ اگر مدیر عامل شرکت همان نایب رییس هیات مدیره باشد مقدار این متغیر برابر صفر و در غیر این صورت برابر یک است (جیاناراکیس، ۲۰۱۴).

استقلال هیات مدیره

از طریق درصد اعضای هیات مدیره مستقل به کل اعضا اندازه‌گیری می‌شود (حسینی و حقیقت، ۱۳۹۵).

۲.۸. متغیر وابسته

گزارشگری پایداری شرکت‌ها

در این پژوهش، میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (افشای محیطی، اجتماعی و اقتصادی) به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. شاخص مذکور با بررسی ادبیات نظری موضوع و متغیرهای مورد استفاده توسط سازمان گزارشگری جهانی (GRI) که ارائه دهنده استانداردها و دستورالعمل‌ها در بحث پایداری می‌باشد، استخراج می‌شود. این نهاد، چارچوب گزارشگری پایداری را برای کمک به سازمان‌ها جهت اندازه‌گیری و گزارشگری فعالیت‌ها و عملکرد مربوط به پایداری ایجاد می‌کند و توسعه می‌دهد. محتوای گزارشگری توصیه شده سازمان گزارشگری جهانی شامل اثرات اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی فعالیت‌های یک شرکت می‌شود. در این پژوهش رویه امتیازدهی برای سنجش میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها بدین شکل می‌باشد که اگر یک قلم از افشای ارقام پایداری طبق GRI انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشا نشده باشد، امتیاز صفر در نظر گرفته خواهد شد. اطلاعات لازم برای این متغیرها در گزارش هیات مدیره شرکت‌ها افشا می‌شود و در پژوهش حاضر برای معرفی هر یک از ابعاد، با توجه به ماهیت افشاگری در ایران، از شاخص‌های گزارشگری پایداری در ایران و همچنین از گواهی‌نامه‌های ISO ۹۰۰۱ سیستم مدیریت کیفیت و ISO ۱۴۰۰۱ مدیریت زیست محیطی استفاده شده است. بنابراین در این پژوهش صرفاً از مدل GRI استفاده نشده، بلکه معیارها مطابق با محیط ایران می‌باشد که همان طور که پیشتر توضیح داده شد در گزارش هیات مدیره افشا می‌شود.

۳.۸. متغیرهای کنترلی

سودآوری شرکت

از آنجا که سرمایه‌گذاری‌ها از جانب سرمایه‌گذاران جهت کسب سود انجام می‌شود و سرمایه‌گذاران نسبت به سرمایه خود به دنبال کسب سود یا همان بازدهی مناسب می‌باشند، بنابراین سودآوری شرکت بر اساس نرخ بازده دارایی‌ها که از تقسیم سود خالص بر جمع دارایی‌های انتهایی دوره بدست می‌آید (جنسن، ۱۹۹۰).

میزان رشد فروش شرکت

به طور کلی شرکت‌ها در جوامع برای نیل به شرایط اقتصادی بهتر شکل گرفته‌اند و تولید خدمات و کالاها برای اعضای جامعه اولین و بدیهی‌ترین هدف شرکت‌ها می‌باشد. رشد فروش یکی از شاخص‌هایی است که می‌تواند میزان دستیابی به این هدف و ایفای مسئولیت اقتصادی را نشان دهد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۳) و از حاصل تقسیم مابه‌التفاوت فروش دوره مالی جاری و فروش دوره مالی قبلی بر فروش دوره مالی قبلی بدست می‌آید (طالب بیدختی و ایرانی، ۱۳۸۹).

اهرم مالی شرکت

بیانگر ساختار سرمایه است که به صورت نسبت مجموع بدهی‌ها به مجموع دارایی‌ها محاسبه می‌شود (اسدی و همکاران، ۱۳۹۱).

۹. نتایج پژوهش

۹.۱. آمار توصیفی

در آمار توصیفی که معمولاً به توصیف داده‌ها می‌پردازد از شاخص‌های تمایل مرکزی و شاخص‌های پراکندگی برای بیان داده‌های جمع‌آوری شده استفاده می‌شود. برای نمایش و نشان دادن نتایج کار معمولاً از جداول توزیع فراوانی بر اساس تعداد موارد مطلق و نسبی، درصد و نیز نمودارهای مختلف هیستوگرام، ستونی یا دایره‌ای استفاده می‌شود. همچنین در این زمینه استفاده واریانس، انحراف معیار، انحراف استاندارد و... نیز قابل ذکر است.

جدول ۱- آمار توصیفی داده‌ها

نام متغیر	حداقل	حداکثر	میانه	میانگین	انحراف معیار
گزارشگری پایداری شرکت‌ها	۰,۰۶۸	۰,۳۴۷	۰,۱۵۶	۰,۱۵۸	۰,۲۳۶
دارایی‌های نامشهود	۰,۱۰۶	۰,۳۵۴	۰,۲۱۸	۰,۲۰۳	۰,۴۹۱
استقلال هیات مدیره	۰,۲۵	۰,۸	۰,۶	۰,۶	۰,۲۴۷
دوگانگی وظایف مدیرعامل	۰	۱	۰	-	۰,۳۶۹
سهامداران نهادی	۰,۰۷۹	۰,۹۶۳	۰,۴۱۷	۰,۴۲۲	۰,۵۸۹
نقدینگی	۰,۰۵۶	۰,۲۸۹	۰,۱۵۴	۰,۱۴۹	۰,۵۱۷
اندازه شرکت	۱۰,۶۲۹	۱۴,۰۰۵	۱۲,۳۲۶	۱۲,۳۵۱	۳,۶۱۵
اهرم مالی	۰,۰۷۹	۰,۹۳۶	۰,۴۹۶	۰,۵۰۳	۰,۲۷۲
رشد فروش	-۰,۲۵۷	۰,۷۶۵	۰,۳۰۳	۰,۳۱۲	۰,۴۷۱
بازده دارایی‌ها	-۰,۴۷۲	۰,۸۸۷	۰,۲۳۶	۰,۲۵۷	۰,۷۹۴

با توجه به جدول ۱- میانگین اهرم مالی شرکت‌ها برابر با ۰,۵۰۳ می‌باشد که نشان می‌دهد شرکت‌های نمونه در حدود ۵۰ درصد از منابع مالی خود را از بیرون از شرکت تأمین می‌نمایند. میانگین نقدینگی شرکت برابر با ۰,۱۴۹ می‌باشد که نشان می‌دهد در حدود ۱۵ درصد از کل دارایی‌های شرکت‌های نمونه را وجه نقد تشکیل داده است. میانگین بازده دارایی‌ها برابر با ۰,۲۵۷، میانگین رشد شرکت برابر با ۰,۳۱۲، که نسبت به فروش سال گذشته رشد را نشان می‌دهد و میانگین اندازه شرکت برابر با ۱۲,۳۵۱ می‌باشد. همچنین، عدد صفر میانه متغیر دوگانگی وظایف مدیرعامل نشان می‌دهد که اکثر شرکت‌های نمونه دارای دوگانگی وظایف مدیرعامل نمی‌باشند. در نهایت، میانگین میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها در گزارشات مالی در شرکت‌های نمونه به طور میانگین برابر با ۱۶ درصد می‌باشد که عدد پایینی بشمار می‌آید.

بررسی ناهمسانی واریانس

در این قسمت به تخمین ناهمسانی واریانس^{۳۰} که ناشی از ویژگی‌های متفاوت شرکت‌ها می‌باشد می‌پردازیم. زمانی که در واحدهای مقطعی دارای واریانس همسان باشد، اما واریانس آن در سرتاسر واحدها متفاوت باشند، ما ناهمسانی واریانس گروهی^{۳۱} خواهیم داشت. همانند بررسی ایستایی متغیرها در اینجا نیز نیاز به بکارگیری روش مناسب برای داده‌های تلفیقی داریم. ما از آماره اصلاح شده والد برای بررسی ناهمسانی واریانس گروهی در بین باقی‌مانده‌های مدل رگرسیون اثرات ثابت استفاده می‌کنیم.

30- Heteroskedasticity

31- Group wise heteroskedasticity

جدول ۲- نتایج آزمون ناهمسانی واریانس با استفاده از آماره اصلاح شده والد

سطح معناداری	مقدار آماره کای دو	شرح
۰,۲۰۳۶	-۷۴۸۱,۶۹	آماره اصلاح شده والد

※ سطح خطای ۵ درصد

با توجه به جدول ۲- به دلیل اینکه سطح معناداری آماره کای دو از سطح خطای ۵ درصد بیشتر می‌باشد، می‌توان فرض ناهمسانی واریانس را رد و در مقابل، فرض همسانی واریانس را پذیرفت.

تعیین روش برآورد مدل آزمون معنی دار بودن روش اثرات ثابت

روش برآورد مدل حاضر، بر اساس داده‌های تلفیقی (پانل) است. این روش ترکیبی از «اطلاعات سری زمانی» و «داده‌های مقطعی» می‌باشد. در هر یک از مدل‌های سری زمانی و داده‌های مقطعی، نارسایی‌هایی وجود دارد که در مدل تلفیقی می‌توان آن‌ها را کاهش داد. در روش تلفیقی ابتدا دو آزمون F و هاسمن جهت تعیین یکی از دو روش اثر ثابت و یا اثر تصادفی استفاده می‌شود که نتایج آن دو آزمون، در جداول زیر آورده شده است:

آزمون آماره F

جدول ۳- نتایج آزمون آماره F

سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار آماره	شرح
۰,۰۱۴*	۱۲۹	۵,۶۱۳۲۵۴	آماره F مقطعی
۰,۰۰۶*	۱۲۹	۱۷۴,۹۱۳۶۵۹	آماره کای اسکوتر مقطعی

※ سطح خطای ۵ درصد

آزمون هاسمن

جدول ۴- نتایج آزمون هاسمن

سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار آماره	شرح
*۰,۰۱۷	۵۷	۷,۹۱۰۲۱۶	آماره F مقطعی

※ سطح خطای ۵ درصد

با توجه به جدول ۳- و ۴- نتایج دو آزمون انجام شده (F و هاسمن) در هر دو آزمون احتمال بدست آمده کمتر از ۵ درصد بوده و بنابراین باید در مدل رگرسیونی مربوطه از روش اثرات ثابت استفاده شود.

روش لین - لوین

لین و لوین^{۳۲} نشان دادند که در داده‌های تلفیقی (پانل)، استفاده از آزمون ریشه واحد مربوط به این داده‌ها، دارای قدرت بیشتری است. در این پژوهش از آزمون لین و لوین استفاده می‌گردد. فرضیه صفر آزمون، بیانگر وجود ریشه واحد متغیرهاست.

جدول ۵- آزمون ریشه واحد جمعی بر روی متغیرها به روش لین و لوین

متغیرها	آماره	احتمال
گزارشگری پایداری شرکت‌ها	۷,۱۵۴۸	*۰,۰۰۲۶
اندازه شرکت	-۳,۶۰۳۲	*۰,۰۰۵۷
رشد فروش	۲,۳۲۱۷	*۰,۰۰۳۱
استقلال هیات مدیره	۵,۲۶۳۳	*۰,۰۰۴۷
دوگانگی وظایف مدیرعامل	-۱,۴۷۸۸	*۰,۰۰۶۹
سهامداران نهادی	۶,۳۲۸۹	*۰,۰۰۱۷
بازده دارایی‌ها	۷,۶۰۵۲	*۰,۰۰۰۷
اهرم مالی	-۳,۶۶۵۹	*۰,۰۰۶۲
نقدینگی شرکت	-۶,۰۱۲۱	*۰,۰۰۱۱
عمر شرکت	۹,۶۰۳۲	*۰,۰۰۴۱
دارایی‌های نامشهود	۵,۷۱۴۸	*۰,۰۰۲۹

*سطح خطای ۵ درصد

با توجه به جدول ۵- بررسی مقادیر آماره‌های محاسبه شده و احتمال پذیرش آنها نشان می‌دهد که فرضیه صفر مبنی بر نامانایی برای همه متغیرها رد می‌شود و تمامی متغیرهای مورد مطالعه در سطح مانا هستند.

آزمون فرضیه اول

جدول ۶- آزمون رگرسیون برای فرضیه اول

نام متغیر	ضرایب برآوردی	خطای برآوردی	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۲,۱۵۴۷۸۹	۰,۲۱۳۲۵۱	۱۰,۱۱۲۱۵۸	*۰,۰۰۰
اندازه شرکت	۵,۶۳۳۱۴۱	۱,۱۷۴۸۱۶	۴,۷۹۸۵۱۵	*۰,۰۲۵
اهرم مالی	۰,۳۰۳۱۵۱	۰,۰۵۱۳۲۹	۵,۹۴۱۵۱۷	*۰,۰۱۷
رشد فروش	۱,۶۱۹۸۸۴	۰,۳۰۳۶۹۸	۵,۳۴۳۱۷۶	*۰,۰۱۹
بازده دارایی‌ها	۰,۶۷۴۱۱۴	۰,۲۰۱۴۱۱	۳,۵۳۵۶۱۲	*۰,۰۳۶
ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین و اتسون	آماره F	سطح معناداری	
۰,۶۹۲	۲,۱۳۵	۴۶,۶۰۲	*۰,۰۰۰	

*سطح خطای ۵ درصد و ** سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۶- چون مقدار آماره آزمون دوربین و اتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۶۹۲ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۶۹,۲ درصد از کل تغییرات پایداری شرکتها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۴۶,۶۰۲) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات پایداری شرکت‌ها را تبیین کنند. ضریب تأثیر برآوردی متغیر اندازه شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۵,۶۳۳)، نشان از تأثیر مثبت و مستقیم متغیر اندازه شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر اندازه شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۰۲۵)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، اندازه شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارد.

آزمون فرضیه دوم

جدول ۷- آزمون رگرسیون برای فرضیه دوم

نام متغیر	ضرایب برآوردی	خطای برآوردی	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۳,۶۰۵۱۱۲	۰,۵۱۴۷۴۸	۷,۰۱۳۲۵۶	*۰,۰۰۸
عمر شرکت	۰,۵۱۷۴۸۷	۰,۴۶۳۳۳۹	۱,۱۱۶۹۰۸	۰,۰۹۶
اهرم مالی	۱,۶۰۳۸۱۲	۰,۲۰۳۶۲۸	۷,۸۹۶۵۴۸	*۰,۰۰۳
رشد فروش	۱,۴۴۵۱۴۷	۰,۳۴۶۵۱۲	۴,۱۷۶۵۱۲	*۰,۰۲۳
بازده دارایی‌ها	۰,۳۵۷۴۸۱	۰,۰۷۴۸۱۴	۴,۸۲۴۵۱۵	*۰,۰۱۷
ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره F	سطح معناداری	
۰,۵۵۴	۱,۸۱۵	۵۲,۳۰۲	**۰,۰۰۰	

*سطح خطای ۵ درصد و ** سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۷- چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۵۵۴ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۵۵,۴ درصد از کل تغییرات پایداری شرکت‌ها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۵۲,۳۰۲) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات پایداری شرکت‌ها را تبیین کنند. ضریب تأثیر برآوردی متغیر عمر شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۵۱۷)، نشان از تأثیر مثبت و مستقیم متغیر عمر شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر عمر شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۰۹۶)، به دلیل کمتر نبودن از سطح خطای ۵ درصد نمی‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، عمر شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارد.

آزمون فرضیه سوم

جدول ۸- آزمون رگرسیون برای فرضیه سوم

نام متغیر	ضرایب برآوردی	خطای برآوردی	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۱,۰۵۱۶۹۸	۰,۲۰۶۱۵۱	۵,۱۰۱۲۱۴	*۰,۰۱۹
نقدینگی	۳,۶۱۵۴۴۷	۰,۷۱۵۴۷۴	۵,۰۵۵۶۳۲	*۰,۰۲۵
اهرم مالی	۰,۶۱۵۳۴۳	۰,۱۲۱۴۱۶	۵,۰۸۲۱۶۹	*۰,۰۲۱
رشد فروش	۲,۳۵۷۰۰۲	۰,۵۲۶۳۱۷	۴,۴۸۷۱۲۵	*۰,۰۴۱
بازده دارایی‌ها	۰,۴۳۷۳۸۳	۰,۰۷۱۴۸۳	۶,۱۵۴۷۱۸	*۰,۰۰۵
ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره F	سطح معناداری	
۰,۷۴۸	۱,۹۰۶	۵۵,۳۱۴	***,۰۰۰	

*سطح خطای ۵ درصد و ** سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۸- چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۷۴۸ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۷۴,۸ درصد از کل تغییرات پایداری شرکت‌ها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۵۵,۳۱۴) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات پایداری شرکت‌ها را تبیین کنند. ضریب تأثیر برآوردی متغیر نقدینگی شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۳,۶۱۵)، نشان از تأثیر مثبت و مستقیم متغیر نقدینگی شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر نقدینگی شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۰۲۵)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، نقدینگی شرکت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارد.

آزمون فرضیه چهارم

جدول ۹- آزمون رگرسیون برای فرضیه چهارم

نام متغیر	ضرایب برآوردی	خطای برآوردی	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۲,۳۳۶۲۹	۰,۶۱۵۲۳۹	۳,۷۹۸۵۴۵	*۰,۰۳۷
دارایی نامشهود	۰,۹۱۸۴۷۵	۰,۷۴۸۱۵۴	۱,۲۲۷۱۵۱	۰,۰۸۹
اهرم مالی	۱,۶۰۳۲۲۵	۰,۳۷۴۸۱۴	۴,۲۸۶۹۴۱	*۰,۰۲۳
رشد فروش	۴,۷۸۱۳۰۱	۱,۰۰۲۱۶۹	۴,۷۷۱۶۹۲	*۰,۰۱۷
بازده دارایی‌ها	۰,۲۹۸۱۴۲	۰,۰۴۷۳۶۲	۶,۳۴۱۳۲۶	*۰,۰۰۳
ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره F	سطح معناداری	
۰,۳۷۸	۲,۲۲۶	۴۳,۳۵۷	**۰,۰۰۰	

*سطح خطای ۵ درصد و ** سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۹- چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۳۷۸ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۳۷,۸ درصد از کل تغییرات پایداری شرکت‌ها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۴۳,۳۵۷) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات پایداری شرکتها را تبیین کنند. ضریب تأثیر برآوردی متغیر دارایی نامشهود بر میزان گزارشگری پایداری شرکتها (۰,۹۱۸)، نشان از تأثیر مثبت و مستقیم متغیر دارایی نامشهود بر میزان گزارشگری پایداری شرکتها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر دارایی نامشهود بر میزان گزارشگری پایداری شرکتها (۰,۰۸۹)، به دلیل کمتر نبودن از سطح خطای ۵ درصد نمی‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، دارایی نامشهود بر میزان گزارشگری پایداری شرکتها تأثیر معناداری ندارد.

آزمون فرضیه پنجم
جدول ۱۰- آزمون رگرسیون برای فرضیه پنجم

نام متغیر	ضرایب برآوردی	خطای برآوردی	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۱,۴۱۵۴۴۵	۰,۲۴۱۷۴۸	۵,۸۵۵۰۴۳	*۰,۰۰۶
سهامداران نهادی	۰,۳۶۲۱۵۸	۰,۰۸۹۶۵۲	۴,۰۳۹۵۹۷	*۰,۰۱۹
اهرم مالی	۰,۷۴۸۱۱۴	۰,۲۲۶۵۱۴	۳,۳۰۲۷۲۷	*۰,۰۳۹
رشد فروش	۳,۲۶۵۴۸۷	۰,۸۱۵۴۹۶	۴,۰۰۴۲۹۵	*۰,۰۲۳
بازده دارایی‌ها	۰,۵۰۳۵۱۱	۰,۱۳۲۱۴۱	۳,۸۱۰۴۰۷	*۰,۰۳۲
ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره F	سطح معناداری	
۰,۵۶۹	۱,۸۴۹	۳۶,۲۵۸	***۰,۰۰۰	

*سطح خطای ۵ درصد و ** سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۱۰- چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۵۶۹ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۵۶,۹ درصد از کل تغییرات پایداری شرکت‌ها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۳۶,۲۵۸) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات پایداری شرکت‌ها را تبیین کنند. ضریب تأثیر برآوردی متغیر سهامداران نهادی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۳۶۲)، نشان از تأثیر مثبت و مستقیم متغیر سهامداران نهادی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر سهامداران نهادی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۰۱۹)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، سهامداران نهادی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارد.

آزمون فرضیه ششم

جدول ۱۱- آزمون رگرسیون برای فرضیه ششم

نام متغیر	ضرایب برآوردی	خطای برآوردی	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۰,۹۱۶۵۲۳	۰,۲۴۷۱۴۱	۳,۷۰۸۵۰۲	*۰,۰۲۸
دوگانگی وظایف مدیرعامل	-۲,۵۴۷۱۱۲	۰,۵۲۶۳۲۵	-۴,۸۳۹۴۲۸	*۰,۰۱۴
اهرم مالی	۰,۳۲۱۵۱۳	۰,۱۰۲۱۷۷	۳,۱۴۶۶۲۷	*۰,۰۳۱
رشد فروش	۴,۷۴۸۱۱۵	۰,۵۹۶۱۳۲	۷,۹۶۴۸۷۱	*۰,۰۰۰
بازده دارایی‌ها	۰,۳۰۸۴۹۸	۰,۰۹۸۴۵۷	۳,۱۳۳۳۲۷	*۰,۰۳۷
ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره F	سطح معناداری	
۰,۲۷۷	۱,۶۲۳	۴۱,۲۹۹	*۰,۰۰۰	

*سطح خطای ۵ درصد و ** سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۱۱- چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۲۷۷ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۲۷,۷ درصد از کل تغییرات پایداری شرکت‌ها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۴۱,۲۹۹) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات پایداری شرکت‌ها را تبیین کنند. ضریب تأثیر برآوردی متغیر دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (-۲,۵۴۷)، نشان از تأثیر منفی و معکوس متغیر دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۰۱۴)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارد.

آزمون فرضیه هفتم

جدول ۱۲- آزمون رگرسیون برای فرضیه هفتم

نام متغیر	ضرایب برآوردی	خطای برآوردی	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۰,۴۶۱۳۲۸	۰,۰۸۱۶۵۳	۵,۶۴۹۸۵۹	*۰,۰۰۸
استقلال هیات مدیره	۱,۶۱۵۴۸۷	۰,۹۵۱۴۷۸	۱,۶۹۷۸۷۱	۰,۰۹۳
اهرم مالی	۰,۶۴۱۳۲۲	۰,۲۰۵۱۱۳	۳,۱۲۶۶۷۶	*۰,۰۳۳
رشد فروش	۳,۷۸۹۴۵۴	۰,۴۸۱۵۱۶	۷,۸۶۹۸۴۱	*۰,۰۰۰
بازده دارایی‌ها	۰,۳۸۹۴۴۱	۰,۰۷۹۲۲۵	۴,۹۱۵۶۳۲	*۰,۰۱۷
ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره F	سطح معناداری	
۰,۳۹۳	۲,۱۴۱	۴۳,۶۵۸	***۰,۰۰۰	

*سطح خطای ۵ درصد و ** سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۱۲- چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۳۹۳ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۳۹,۳ درصد از کل تغییرات پایداری شرکت‌ها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون $F(۴۳,۶۵۸)$ در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات پایداری شرکت‌ها را تبیین کنند. ضریب تأثیر برآوردی متغیر استقلال هیات مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۱,۶۱۵)، نشان از تأثیر مثبت و مستقیم متغیر استقلال هیات مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر استقلال هیات مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (۰,۰۹۳)، به دلیل کمتر نبودن از سطح خطای ۵ درصد نمی‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، استقلال هیات مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارد.

۱۰. نتیجه گیری و پیشنهادات

طی سال‌های اخیر ساختار حسابداری از جهات مختلف در زمینه‌های پایداری و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در این پژوهش، به شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. وضعیت فعلی میزان افشای گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بیان‌کننده شکاف قابل توجه بین انتظارات جامعه از شرکت‌ها و عملکرد آنهاست.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه‌های اول و سوم می‌توان عنوان نمود که نتایج آزمون فرضیه‌ها بیانگر این است که متغیرهای اندازه شرکت و نقدینگی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارند. بدین معنی که با افزایش اندازه شرکت و نقدینگی، میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها نیز افزایش پیدا خواهد کرد. یافته فرضیه اول مطابق با مبانی نظری پژوهش و نظریه مشروعیت است؛ زیرا شرکت‌های بزرگ‌تر توسط گروه‌های مختلف بررسی می‌شوند و آنها سعی می‌کنند تا از طریق مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به کسب و کار خود مشروعیت بخشند و از طریق افشای آنها این موضوع را به سایرین نشان دهند. یافته فرضیه سوم نیز مطابق با مبانی نظری پژوهش است. بدین صورت که شرکت‌هایی که نقدینگی بهتری دارند، برای نشان دادن وضعیت مناسب خود در جامعه بیشتر در فعالیت‌های اجتماعی و زیست محیطی مشارکت می‌کنند. نتایج این آزمون‌ها همسو با نتایج تحقیقات آکباس (۲۰۱۴)، جیاناراکیس (۲۰۱۴)، لی و همکاران (۲۰۱۱) و مهدوی و همکاران (۱۳۹۴) می‌باشد. همچنین تحقیقاتی مبنی بر عدم همخوانی با نتایج آزمون فرضیه‌های فوق یافت نشد.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه‌های دوم و چهارم تحقیق، می‌توان عنوان نمود که عمر شرکت و دارایی نامشهود بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارند که نتیجه این آزمون همسو با نتیجه تحقیق آکباس (۲۰۱۴) و باهاتاکارا (۲۰۱۴) می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از فرضیه پنجم تحقیق، می‌توان عنوان نمود که سهامداران نهادی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارد که نتیجه این آزمون همسو با نتیجه تحقیق حسینی و حقیقی (۱۳۹۵)، برزگری خانقاه و جعفری تراجی (۱۳۹۵) و کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۳) نمی‌باشد. با توجه به نتایج حاصل از فرضیه ششم تحقیق، می‌توان عنوان نمود که دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معکوس و معناداری دارد که نتیجه این آزمون همسو با نتیجه تحقیق حسینی و حقیقی (۱۳۹۵) و جیاناراکیس (۲۰۱۴) می‌باشد. در نهایت با توجه به نتایج حاصل از فرضیه هفتم تحقیق، می‌توان عنوان نمود که استقلال هیات مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارد. مطابق با نظریه نمایندگی، مدیران غیرموظف هیات مدیره در مقایسه با سایر اعضای هیات مدیره، انگیزه قویتری برای نظارت بر کار مدیران اجرایی و فرآیند گزارشگری دارند و درصد بالایی آنها در هیات مدیره، موجب افزایش گزارشگری پایداری می‌شود، اما با توجه به نتیجه آزمون هفتم به نظر می‌رسد در شرکت‌های ایرانی، مدیران غیرموظف تأثیری بر میزان افشای گزارشگری پایداری ندارند. نتیجه آزمون هفتم همسو با نتیجه تحقیق حسینی و حقیقی (۱۳۹۵) و ناهمسو با نتیجه تحقیق برزگری خانقاه و جعفری تراجی (۱۳۹۵) و کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۳) می‌باشد.

در حال حاضر در بسیاری از نوشتارهای پایداری نگرش غالب، رویکرد اقتصادی و نظریه ابزاری است و صرفاً تأکید بر مسئولیت مدیران برای حداکثر کردن ثروت سهامداران است. مطالعه در حوزه اقتصادی بدون در نظر گرفتن چارچوب اجتماعی، زیست محیطی و نهادی جامعه غیر ممکن باشد و بنابراین نیاز است که ابعاد فوق در گزارشگری واحدهای تجاری ترکیب شود. نتایج این پژوهش قابل

استفاده برای سرمایه گذاران، سهامداران، تحلیل گران و تمام افراد و سازمان‌هایی است که به طریقی با فعالیت سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار درگیر هستند. با توجه به نتایج فوق و فرضیه‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود:

۱- به سازمان حسابرسی پیشنهاد می‌شود که استانداردهایی را در جهت گزارشگری پایداری شرکت‌ها تدوین نماید.

۲- به سازمان بورس و اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود تدابیری اتخاذ نماید تا امتیاز کارایی گزارشگری پایداری شرکت‌ها محاسبه و رتبه بندی آنها براساس الگوی پیشنهادی صورت پذیرد تا کیفیت افشا از نظر موضوع، برای استفاده کنندگان از گزارش‌ها و اطلاعات ارائه شده از سوی بورس اوراق بهادار تهران بهبود یابد.

۳- سهامداران بالقوه درباره شرکت‌هایی که امتیاز کارایی گزارشگری پایداری شرکت‌های آنها نامناسب (پایین) می‌باشد دقت بیشتری داشته باشند، زیرا این شرکت‌ها از ارزش پیش بینی کنندگی پایین تری برخوردار هستند.

۴- به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران توصیه می‌شود که در ساختار سازمانی خود واحد یا کمیته مستقل گزارشگری پایداری شرکت‌ها را جهت تدوین استراتژی‌ها و اهداف دایر کنند، تا چگونگی افشای آن را مدنظر قرار دهند. در ضمن موارد زیر می‌تواند در تحقیقات آتی به عنوان موضوعات پیشنهادی برای تحقیق در نظر گرفته شود:

- ۱- بررسی تأثیر ویژگی‌های صنعت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها
- ۲- بررسی تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها
- ۳- بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها
- ۴- بررسی نقش میانجی عملکرد بر رابطه بین حاکمیت شرکتی و میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها

□ منابع و ماخذ

منابع داخلی

- ۱- اسدی، غلامحسین؛ باغومیان، رافیک و کامرانی، جواد (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین ویژگی‌های شرکت و به موقع بودن گزارشگری مالی میان دوره‌ای. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال دهم، شماره ۳۳، صص ۱۴۶-۱۱۹.
- ۲- ایمانی، پدرام؛ حاجی‌ها، زهره و امیرحسینی، زهرا (۱۳۹۶). آزمون تأثیر پایداری سود و سودآوری بر سطح افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران. فصلنامه حسابداری مدیریت، سال دهم، شماره ۳۳، تابستان ۱۳۹۶، صص ۸۸-۷۳.
- ۳- برزگری خانقاه، جمال و جعفری تراجی، قاسم (۱۳۹۵). بررسی نقش ویژگی‌های شرکت و حاکمیت شرکتی در مشروعیت سازمانی. پژوهش‌های حسابداری مالی، سال هشتم، شماره سوم،

پیاپی (۲۹)، پاییز ۱۳۹۵، صص ۱۰۱-۱۲۰.

- ۴- بیگی، تورج و فطرس، محمدحسن (۱۳۸۸). اندازه گیری میزان تأثیر سرمایه انسانی بر عملکرد سازمانی صنعت بانکداری ایران: از دیدگاه دارایی نامشهود. فصلنامه مدیریت صنعتی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، ۴ (۱۰)، سنندج، صص ۸۹-۸۱.
- ۵- تهرانی، رضا و باجلان، سعید (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین ویژگی‌های شرکت و موفقیت مالی. پژوهشنامه مدیریت اجرایی، سال نهم، شماره ۱ (پیاپی ۳۳)، نیمه اول، صص ۱۰۲-۷۷.
- ۶- حسینی، سیدعلی و حقیقت، سرور (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و تعهد به ایفای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش حسابداری، شماره ۲۳، زمستان ۱۳۹۵، صص ۱۳۱-۱۰۶.
- ۷- سجادی، سیدحسین؛ فرازمنند، حسن و نیک کار، جواد (۱۳۹۲). تأثیر ساختار مالکیت بر ریسک سرمایه گذاری در شرکت‌ها. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال پنجم، شماره بیستم، زمستان ۱۳۹۲، صص ۵۶-۲۹.
- ۸- شفیعی، حسین؛ خدابی پور، احمد و دستگیر، محسن (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین تغییرات سطح افشای مسائل اجتماعی و زیست محیطی با شاخص‌های سودآوری با استفاده از شاخص KLD. مجله دانش حسابداری مالی، دوره سوم، شماره ۴، پیاپی ۱۱، زمستان ۱۳۹۵، صص ۶۴-۴۳.
- ۹- طالب بیدختی، عباس و ایرانی، هادی (۱۳۸۹). بررسی رابطه میان مدیریت جریان‌های نقدی و هزینه‌های بدهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۲، شماره ۶، تابستان ۱۳۸۹، صص ۱۷۴-۱۵۳.
- ۱۰- کاشانی پور، محمد؛ کریمی، حسن و کریمی، ولی الله (۱۳۹۳). بررسی ارتباط بین ساختار هیأت مدیره و مالکیت شرکت با افشای اختیاری. پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال چهارم، شماره ۱۴، زمستان ۱۳۹۳، صص ۱۸۶-۱۶۷.
- ۱۱- کمالیان، امین رضا؛ عبادی، فرح‌دخت و حیدری خورمیزی، بی بی آذر (۱۳۹۲). تأثیر متغیرهای مالی و غیرمالی بر کیفیت افشا در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه چشم انداز مدیریت مالی، شماره ۱۰، تابستان ۱۳۹۲، صص ۶۸-۴۷.
- ۱۲- کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، سازمان حسابرسی (۱۳۸۶). استانداردهای حسابداری ایران، استاندارد شماره ۱۱، دارایی‌های نامشهود، نشریه ۱۶۰ سازمان حسابرسی.
- ۱۳- مهدوی، غلامحسین؛ دریائی، عباسعلی؛ علی خانی، رضیه و مران جوری، مهدی (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین اندازه شرکت، نوع صنعت و سودآوری با افشای اطلاعات حسابداری زیست محیطی و اجتماعی. مجله پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال چهارم، شماره ۱۵، صص ۱۰۳-۸۷.
- ۱۴- موسوی، سیداحمد؛ رضایی، فرزین و شاه ویسی، فرهاد (۱۳۹۳). تبیین ایفای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتها و تأثیر آن بر ریسک سقوط قیمت سهام، مجله دانش حسابداری مالی، تابستان ۱۳۹۵.
- ۱۵- نادری خورشیدی، علیرضا و سلگی، محمد (۱۳۹۴). بررسی تأثیر قابلیت‌های سازمان و

ساختار صنعت بر مسئولیت پذیری اجتماعی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله مدیریت بازرگانی، دوره ۷، شماره ۱، صص ۲۲۹-۲۰۹.

منابع خارجی

1. Akbas, H. E. (2014). Company Characteristics and Environmental Disclosure: An Empirical Investigation on Companies Listed on Borsa Istanbul 100 Index, The Journal of Accounting and Finance, Page 145164-.
2. Aktas, R., Kayalidere, K., Kargin, M. (2013). Corporate sustainability reporting and analysis of sustainability reports in turkey, International Journal of Economics and Finance, 5(3), 113125-.
3. Aras, G. and Crowther, D. (2007a), "Is the global economy sustainable?", in Barber, S. (Ed.), The Geopolitics of the City, Forum Press, London, pp. 16594-.
4. Aras, G. and Crowther, D. (2007b), "Sustainable corporate social responsibility and the value chain", in Crowther, D. and Zain, M.M. (Eds), New Perspectives on Corporate Social Responsibility, MARA University Press, Shah Alam, pp. 11940-.
5. Aras, G. and Crowther, D. (2007c), "What level of trust is needed for sustainability?", Social Responsibility Journal, Vol. 3 No. 3, pp.6068-.
6. Aras, G. and Crowther, D. (2008), "Governance and sustainability: an investigation into relationship between corporate governance and corporate sustainability", Management Decision, Vol. 46 No. 3. pp.443448-.
7. Arzu Ozsozgun, (2014), "How accounting and accountants may contribute in sustainability?", SOCIAL RESPONSIBILITY JOURNAL VOL. 10 NO. 2, 2014, pp. 246267-.
8. Bhattacharyya, A. (2014). Factors Associated with the Social and Environmental Reporting of Australian Companies. Australasian Accounting, Business and Finance Journal, vol8/iss13/, pp 2550-.
9. Buchholz, R.A., Rosenthal, S.B., 2005. Toward a contemporary conceptual framework for stakeholder theory. Journal of Business Ethics 58, 137148-.
10. Cemil Kuzey, Ali Uyar. (2017). Determinants of sustainability reporting and its impact on firm value: evidence from the emerging market of Turkey. Journal of Cleaner Production, Volume 143, Pages 27-39.
11. Chen, W.C., Lin, J.B. and Yi, B. (2008), "CEO duality and firm performance – an endogenous issue", Corporate Ownership and Control, Vol. 6 No. 1, pp. 5865-.
12. Cox, P., Brammer, S. & Millington, A. Journal of Business Ethics (2004) 52: 27. <https://doi.org/10.1023/B:BUSI.0000033105.77051.9d>.
13. Elsayed, K. (2007), "Does CEO duality really affect corporate performance?", Corporate Governance: An International Review, Vol. 15 No. 6, pp. 12031214-.

- 14.14. Giannarakis, G. (2014). The determinants influencing the extent of CSR disclosure. *International Journal of Law and Management*, Vol. 56, Iss 5, pp. 393 – 416.
15. Haniffa, R.M. and Cooke, T.E. (2005), “The impact of culture and corporate governance on corporate social reporting”, *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 24 No. 5, pp. 391430-.
16. Herzig, C. and Schaltegger, S. (2011). “Corporate sustainability reporting: an overview”, in Bennett, M and Buritt, R.L. (Eds), *Sustainability Accounting and Reporting*, Kluwer Academic Publishers, Boston Dordrecht/London, pp. 301324-.
17. Li, N. Toppinen, A. Tuppura, A. Puumalainen, K. Hujala, M. (2011). Determinants of Sustainability Disclosure in the Global Forest Industry. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies*, Vol. 16, No. 1, pp. 3340-.
18. ICAEW (Institute of Chartered Accountants in England and Wales) (2004). “Sustainability: role of accountants [online]”, available at: www.crrconference.org/downloads/2006langfordr_oleofaccountants.pdf.
19. IMA (Institute of Management Accountants) (2008), “The evolution of accountability-sustainability reporting for accountants [online]”, available at: www.nickshepherd.ca/pdf/SMA_Sustainability.pdf.
20. International federation of accountant (2006). “professional accountant in business-at the heart of sustainability “at www.ifac.org.
21. Jones, H. (2010a), “Sustainability reporting matters: what are national governments doing about it?” The Association of Chartered Certified Accountants, London, available at: www.capa.com.my/images_capa/ACCA_materials_tech-tp-srm.pdf (accessed 29 December 2011).
22. Jones, M.J. (2010b), “Accounting for the environment: towards a theoretical perspective for environmental accounting and reporting”, *Accounting Forum*, Vol. 34 No. 2, pp. 123138-.
23. Mustaruddin Saleh, Norhayah Zulkifli, Rusnah Muhamad, (2010) “Corporate social responsibility disclosure and its relation on institutional ownership: Evidence from public listed companies in Malaysia”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25 Issue: 6, pp.591613-, <https://doi.org/10.110802686901011054881/>
24. Roosa, S.A. (2010), *Sustainable Development Handbook*, 2nd ed., The Fairmont Press, GA.
25. Rubenstein, D.B. (1992), “Bridging the gap between green accounting and black ink”, *Accounting Organizations & Society*, Vol. 17 No. 5, pp. 5018-.